

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: ईगव्ह-१५१९/प्र.क्र.१८/संगणक
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक:- २० सप्टेंबर, २०१९.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय क्र. ईगव्ह-१५१५/प्र.क्र.१५/संगणक, दिनांक २० जून, २०१५.
- २) शासन परिपत्रक क्र. ईगव्ह-१५१७/प्र.क्र.१७/संगणक, दिनांक १३ जून, २०१७.
- ३) शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण-२०१६/प्र.क्र.२०२/एसडी-६, दिनांक ९ जानेवारी, २०१७.
- ४) आयुक्त शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र.आशि/२०१९/ई गव्ह सेल/आस्था क्र.१४३/१५१७, दिनांक ७ मार्च, २०१९ चे पत्र.

प्रस्तावना:-

शालेय शिक्षण विभागातर्फे प्रशासकीय सुधारणेसाठी व गुणवत्ता वाढीसाठी विविध उपक्रम हाती घेण्यात आलेले असून यासाठी विविध संगणक प्रणाली विकसित करण्यात आलेल्या आहेत किंवा वापरात आहे. उदा.शालार्थ, Udise, सरल, पवित्र, ११वी प्रवेश, DBT portal, RTE Online इत्यादी शिक्षकांचे ऑनलाईन प्रशिक्षण व इतर डिजिटल उपक्रम राबविण्यात किंवा प्रस्तावित आहेत. डिजिटल शाळा, तंत्रस्नेही शिक्षक यांची चळवळ राज्यभर पसरत आहे. तंत्रज्ञानातही वाढ होत असून त्यात जलद बदल होत आहेत. त्यामुळे शिक्षण विभागामध्ये ई-गव्हर्नन्सचे महत्त्व वाढत आहे.

शिक्षण विभागाच्या प्रमुख व इतर योजना गतिमान पद्धतीने राबविण्यासाठी व लोकाभिमुख करण्याच्या दृष्टीने ई-गव्हर्नन्सचा जास्तीत जास्त वापर करून सध्याच्या संगणक प्रणालीमध्ये सातत्याने सुधारणा करणे आवश्यक आहे. तथापि, सदर संगणक प्रणाली तयार करण्याच्या कंपन्यांची सेवाकारार मुदत संपल्यानंतर सदर प्रणाली पुढे चालू ठेवण्यात तसेच प्रणालीमध्ये काही सुधारणा करणे आवश्यक असल्यास ते करणे काही वेळा जाणकार अधिकाऱ्यांअभावी जिकीरीचे होते. तसेच तांत्रिक क्षमतेच्या अभावामुळे संबंधित संगणक प्रणाली तयार करणाऱ्या संस्थेवर, शिक्षण विभागाच्या संबंधित संचालनालयामार्फत प्रभावी देखरेख ठेवता येत नाही. त्यामुळे प्रकल्प वेळेत पूर्ण होत नाही, खर्चात वाढ होत आणि उद्दीष्टप्राप्तीसाठी विलंब होते. या बाबी विचारात घेता आयुक्त (शिक्षण), यांचे निणंत्रणाखाली “ई-गव्हर्नन्स समिती व कक्ष ” स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :-

२. शालेय शिक्षण विभागांतर्गत यापूर्वीचे वाचा येथील १ ते ३ शासन निर्णय अधिक्रमित करून आयुक्त (शिक्षण), पुणे यांच्या नियंत्रणाखाली ई-गव्हर्नन्स समिती व कक्ष स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

३. उद्दिष्टे:-

१) शालेय शिक्षण विभागाच्या सद्यःस्थितीत कार्यरत असलेल्या सर्व माहिती तंत्रज्ञान प्रणालीच्या संदर्भातले सर्व अध्ययावत Source Code, Technical Documentation व इतर ई-गव्हर्नन्सच्या सर्व बाबींवर नियंत्रण ठेवणे.

२) विभागात कार्यरत माहिती व तंत्रज्ञान प्रणाली व उपकरणांच्या क्षमतेने मूल्यमापन करणे व त्यात आवश्यक सुधारणा तसेच परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शनास सहाय्य करणे. तसेच विभागातील माहिती तंत्रज्ञान सेवा व पायाभूत सुविधा परिणामकारकरित्या पोहचविण्यासाठी आवश्यक मानके विकसित करणे. माहिती तंत्रज्ञान उपकरणे व सेवांची पूरक मानके विकसित करून विभागाच्या माहिती तंत्रज्ञान संसाधनांची उपयुक्तता वाढवण्यास मदत करणे. माहिती तंत्रज्ञान प्रणालीमधून मिळणा-या माहितीमधून Actionable Insights तयार करण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञान मनुष्यबळ विकसित करणे.

३) शिक्षकांसाठी / शाळांसाठी नवीन ई साहित्य / सामग्री बनवण्याबाबतची मार्गदर्शक तत्वे बनविणे आणि त्यादृष्टीने गुणवत्तेची किमान पातळी (Minimum Quality Bench Mark) ठरविणे.

४. रचना व कार्यपद्धती (अधिकार व जबाबदाऱ्या)

अ) रचना :-

सदर ई-गव्हर्नन्स समिती आयुक्त शिक्षण, शिक्षण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली कार्यरत राहिल व तिची रचना खालीलप्रमाणे राहिल.

१) अध्यक्ष - आयुक्त शिक्षण, शिक्षण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

२) सदस्य सचिव - शिक्षण संचालक अथवा शिक्षण सहसंचालक व १० सदस्य असतील.

उपरोक्त १० सदस्यांत - महाराष्ट्र शिक्षण सेवा गट अ व गट ब मधिल अधिकारी तसेच NIC व Maha-IT चे प्रत्येकी प्रतिनिधी, ई-गव्हर्नन्स सल्लागार, क्षेत्रीय स्तरावर (जिल्हा व गट स्तरावर) कार्यरत असणारे programmers/Operators व इतर सदस्यांची नेमणुक आयुक्तांनी आवश्यकतेनुसार करावी. आवश्यकतेनुसार विषयनिहाय उपसमितींचे गठन करण्याचे अधिकार आयुक्त, शिक्षण यांना राहतील.

ई-गव्हर्नन्सचे कामकाज पार पाडण्यासाठी शिक्षण आयुक्तालयात ई-गव्हर्नन्स कक्ष स्थापन करण्यात येत आहे. सदर ई-गव्हर्नन्स कक्षात महाराष्ट्र शिक्षण सेवा गट अ , गट ब गट क गट ड मधिल अधिकारी/ कर्मचारी यांचा समावेश असेल. ई-गव्हर्नन्स कक्षात नियुक्त अधिकारी/ कर्मचारी पूर्णवेळ कार्यरत राहतील. ई-गव्हर्नन्स कक्षासाठी शालेय शिक्षण विभागातील विविध आस्थापनेवरिल पदे तसेच सेवानिवृत्त अधिकारी/ कर्मचारी यांच्या सेवा उपलब्ध करून घेण्याचे अधिकार आयुक्त शिक्षण यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

तसेच ई-गव्हर्नन्सबाबतचे कामकाज ई-गव्हर्नन्स कक्षामार्फत होणार असल्याने समग्र शिक्षा अभियानांतर्गत राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावरिल संगणक प्रोग्रामर, MIS- Co-Ordinator, Data Entry Opreter यांच्या तसेच क्षेत्रीय स्तरावरिल कार्यरत अधिकारी/ कर्मचारी यांच्या सेवा आयुक्त शिक्षण यांना आवश्यकतेनुसार उपलब्ध असतील.

ब) कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या :-

शालेय शिक्षण विभागाच्या माहिती तंत्रज्ञान संदर्भातील पायाभूत सुविधा विकसित करणे. माहिती तंत्रज्ञान प्रणाली व उपकरणांच्या खरेदीचे प्रस्ताव, विनंती अथवा निविदा तयार करून खरेदीच्या पूर्ण प्रक्रीयेमध्ये सहाय्य करणे. शालेय शिक्षण विभागांतर्गत विविध संचालनालयाच्या माहिती तंत्रज्ञान व उपकरण खरेदी प्रक्रीयेसाठी तांत्रिक व आर्थिक बाबीसंबंधी सल्ला देणे. शालेय शिक्षण विभागाच्या विविध उपक्रमांसाठी ई गव्हर्नन्स निधीचे अंदाजपत्रक तयार करण्यासाठी मदत करणे. केंद्र शासनाच्या स्तंभ निधीमधून शालेय शिक्षण विभागासाठी संयुक्त उपक्रम राबवण्याच्या संधी जाणून घेऊन त्यांच्या संयुक्त व्यवस्थापन व अंमलबजावणीचा आराखडा तयार करणे. तंत्रज्ञान संबंधित उपक्रमांकरिता अंदाजपत्रक आराखडा/प्रस्ताव तयार करणे.

क) पोर्टल आणि ॲप्स :-

- १) निर्णय घेताना उपयुक्त असे Actionable Insights मिळावेत याकरिता विविध ऑनलाइन पोर्टल्सवरील माहिती, डेटा संकलन करणे, त्याचे विश्लेषण करणे आणि योग्य निर्णयासाठी ते प्रस्तावित करणे.
- २) सध्या वापरात असलेल्या पोर्टल आणि ॲप्स नियमित मूल्यमापन करून, आवश्यकतेनुसार सुधारणेसाठी योग्य ती कार्यवाही करणे.

ड) विभागाशी व माहिती तंत्रज्ञान प्रणाली विकसित करणा-या संस्थेशी समन्वय :-

- १) UDISE PLUS वर अद्ययावत बिनचूक माहिती भरून घेणे.
- २) विभागाच्या माहिती तंत्रज्ञान Apps ची दैनिक देखरेख करून गरजेनुसार माहिती अहवाल MIS तयार करण्यास मदत करणे.
- ३) विभागाशी व माहिती तंत्रज्ञान प्रणाली तयार करणा-या तसेच प्रकल्प सल्लागार उदा. Maha IT, NIC व इतर खाजगी संस्थांशी समन्वय साधणे.

इ) तंत्रस्नेही मनुष्यबळाचा विकास :-

- १) तंत्रस्नेही शिक्षकांच्या पातळी निश्चित करणे ; त्यामध्ये स्पष्टता आणणे. तसेच तंत्रज्ञानाशी संबंधित शिक्षकांची गरज ओळखणे.
- २) आवश्यकतेनुसार तंत्रज्ञान वापरासाठी प्रशिक्षणांचे आयोजन करणे.
- ३) शिक्षकांना तंत्रज्ञानाच्या वापरात सहाय्य करणे व त्यांचे अभिप्राय (feedback) देता यावेत यासाठी सहाय्यक यंत्रणा स्थापित करणे.

फ) शैक्षणिक :-

अ) शालेय पातळी:-

- १) सर्व शाळांमध्ये पायाभूत सुविधा मिळवण्याबाबतचे निर्देशांक बनविणे
- २) शिक्षणासाठी तंत्रज्ञान वापरण्यासाठी एक आराखडा विकसित करणे.
- ३) डिजीटल शाळांचे मूल्यांकन करणे आणि नवोदय / सर्वोत्तम पद्धती राज्यातील इतर शाळांपर्यंत पोचवणे.

ब) विद्यार्थी पातळी -

ई सामग्रीची शिक्षणासाठीची उपयुक्तता जाणून घेण्यासाठी नियमितपणे मूल्यांकन करणे आणि मागणीनुसार / गरजेनुसार त्यामध्ये सुधारणा करणे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०९२०१५११४९६४२१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रविण मुंडे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

- १) मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा.मंत्री, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, यांचे खाजगी सचिव
- ३) मा.अप्पर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग यांचे स्वीय सहायक
- ४) मा.आयुक्त शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ५) राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- ६) शिक्षण संचालक(माध्य.व उच्च माध्य.), शिक्षण संचालनालय, पुणे.
- ७) शिक्षण संचालक(प्राथमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ८) संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे.
- ९) शिक्षण संचालक, अल्पसंख्याक व प्रौढ शिक्षण संचालनालय, पुणे.
- १०) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे.
- ११) आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे.
- १२) संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती संशोधन मंडळ, पुणे.
- १३) संचालक, महाराष्ट्र शैक्षणिक नियोजन व प्रशासन संस्था, औरंगाबाद.
- १४) निवडनस्ती- संगणक कार्यासन.